

POSTANOWIENIE

Dnia 5 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzczak

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku M. sp. z o.o. w W.
przy uczestnictwie M. W. i M. C.
o zniesienie współwłasności nieruchomości,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 5 października 2018 r.,
zażalenia uczestnika M. C.
na postanowienie Sądu Okręgowego w W.
z dnia 14 maja 2018 r., sygn. akt V Ca (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie, pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w
orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

W sprawie z wniosku M. sp. z o.o. z siedzibą w W. z udziałem M. W. i M. C.
o zniesienie współwłasności nieruchomości Sąd Okręgowy w W. postanowieniem
z 14 maja 2018 r. odrzucił apelację uczestnika M. C. od postanowienia Sądu
Rejonowego z 6 lutego 2017 r. Sąd Okręgowy uznał, że uczestnik M. C. nie był

osobą zainteresowaną w rozumieniu art. 510 § 1 k.p.c., a także, że nie ma interesu prawnego w zaskarżeniu postanowienia Sądu Rejonowego, którym doszło do zniesienia współużytkowania wieczystego nieruchomości.

Powyższe postanowienie zaskarżył zażaleniem uczestnik M. C. wnosząc o jego uchylenie podnosząc zarzut naruszenia art. 510 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione.

Jak wynika z uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego odrzucającego apelację uczestnika M. C. rozstrzygnięcie zostało oparte na przekonaniu, że uczestnik nie ma interesu prawnego w uczestniczeniu w postępowaniu o zniesienie współużytkowania wieczystego, a także ze względu na brak interesu prawnego w zaskarżeniu orzeczenia. Cały wywód został jednak skierowany na uzasadnienie tezy, że M. C. nie powinien być uczestnikiem postępowania, teza o braku interesu prawnego w zaskarżeniu nie została zaś w ogóle szerszej uzasadniona. Wydaje się zatem, że Sąd Okręgowy uznał, iż uczestnik M. C. jako osoba niezainteresowana wynikiem postępowania o zniesienie współużytkowania wieczystego w rozumieniu art. 510 k.p.c. nie ma także interesu prawnego w zaskarżeniu orzeczenia.

Powyższe rozumowanie jest jednak niezasadne. Nie budzi wątpliwości, że zgodnie z art. 510 § 1 k.p.c. zainteresowanym w sprawie jest każdy, czyich praw dotyczy wynik postępowania, może on wziąć udział w każdym stanie sprawy aż do zakończenia postępowania w drugiej instancji. Jeżeli weźmie udział, staje się uczestnikiem. Przesłanka interesu prawnego stanowi zatem przesłankę uzyskania statusu uczestnika w postępowaniu nieprocesowym i podlega badaniu przez sąd w pierwszej i drugiej instancji.

W okolicznościach sprawy zarządzeniem przewodniczącego z 28 stycznia 2016 r. M. C. został wezwany do udziału w sprawie w charakterze uczestnika i wziął w nim udział. Jak dostrzegł to Sąd Okręgowy nie budzi wątpliwości, że nabył on zatem status uczestnika postępowania. Z tego już tytułu był on legitymowany do zaskarżenia postanowienia Sądu pierwszej instancji. Nie został on także pozbawiony tego statusu przez Sąd Okręgowy, który orzekł o odrzuceniu apelacji. W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi jednak wątpliwości, że istnienie

interesu prawnego uczestników postępowania nieprocesowego powinno być badane w toku całego postępowania i powinno dojść do odmowy dopuszczenia udziału w sprawie lub odmowy dalszego udziału w sprawie takiego uczestnika w razie uznania, że interes mu nie przysługiwał lub ustał w toku postępowania (por. postanowienia SN: z 1.10.1999 r., II CKN 606/99, OSNC 2000/4, poz. 68, i z 20.10.2004 r., IV CK 91/04, OSNC 2005/10, poz. 177). W rozpoznawanej sprawie doszło zresztą do takiej sytuacji na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, gdyż postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2016 r. Sąd Rejonowy zwolnił od dalszego udziału w sprawie innego uczestnika - (...) Bank S.A. z siedzibą w W.

W orzecznictwie sporne jest jednak, jak powinien się zachować sąd drugiej instancji stwierdzając brak interesu prawnego wnoszącego apelację uczestnika. Z jednej strony wskazuje się, że powinno to przyjąć procesowy wyraz w postaci postanowienia o odmowie dopuszczenia do dalszego udziału w sprawie, a następnie odrzucenia apelacji wniesionej przez osobę nielegitymowaną (por. postanowienie SN z 9.05.2003 r., V CKN 363/01, nie publ.), z drugiej zaś, że brak interesu prawnego powinien być badany dopiero w toku rozpoznania apelacji jako przesłanka merytoryczna. Wyraźnie podkreśla się jednak, że nie może taka ocena sądu drugiej instancji skutkować odrzuceniem apelacji wniesionej przez uczestnika (por. postanowienia SN: z 17.12.1998 r., II CKN 699/98, nie publ. oraz z 27.03.2008 r., II CZ 8/08, nie publ.).

Niesporne jest, że postanowienia o odmowie dopuszczenia do udziału w sprawie nie wydano na żadnym etapie postępowania wobec uczestnika M. C. Niewątpliwie zatem dopóki sąd nie wyda takiego rozstrzygnięcia nie można uznać, że dopuszczona do udziału osoba, lub osoba która wzięła udział w postępowaniu jako uczestnik nim nie jest. W odróżnieniu bowiem od sytuacji, w której interes prawny stanowi o uprawnieniu do wszczęcia powstępowania nieprocesowego, interes prawny, o którym mowa w art. 510 § 1 k.p.c. stanowi jedynie przesłankę uzyskania statusu uczestnika. Nietrafnie zatem Sąd Okręgowy uznając, że uczestnik postępowania M. C. nie ma interesu prawnego zamiast rozstrzygnąć o odmowie dopuszczenia go do dalszego udziału w sprawie z tego tytułu, odrzucił jego apelację. Odrzucenie to byłoby możliwie dopiero po skutecznym pozbawieniu

uczestnika tego statusu w wyżej wskazany sposób, gdyż w tym dopiero przypadku można uznać, że została ona wniesiona przez osobę nielegitymowaną.

Jedynie na marginesie można wskazać, że kwestia braku interesu prawnego wierzyciela jednego ze współużytkowników wieczystych w sytuacji, w której uzyskał on zabezpieczenie dotyczące nieruchomości będącej przedmiotem postępowania, nie jest oczywista, choć ta ocena pozostaje poza zakresem niniejszego postępowania zażaleniowego. Zgodnie z orzecnictwem Sądu Najwyższego wierzyciel hipoteczny ma interes w sprawie działowej w zależności od tego, jaki sposób zniesienia współwłasności będzie przez sąd przyjęty (por. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 26 listopada 2009 r., III CZP 103/09, nie publ.). Wymaga to oceny, na ile ten sposób rozumowania ma zastosowanie do wierzyciela, który nie dysponuje wpisem hipotecznym, a jedynie postanowieniem nakazującym uczestnikowi wstrzymanie się ze zbyciem nieruchomości. Sąd Okręgowy zobowiązany byłby to rozważyć w sytuacji, w której rozstrzygałby o dalszym udziale w sprawie M. C. Czynienie takich rozważań na potrzeby odrzucenia apelacji wniesionej przez uczestnika było całkowicie zbędne skoro nie uzasadniało takiego rozstrzygnięcia.

Wadliwe było także gołosłowne powołanie się na brak interesu uczestnika w zaskarżeniu zapadłego postanowienia. Jak wiadomo w orzecnictwie SN utrwalił się pogląd, że istnienie pokrzywdzenia (*gravaminis*) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia (por. uchwałę siedmiu sędziów SN z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014/11/108). Powinno ono być jednak odnoszone co do zasady do treści rozstrzygnięcia porównywanego z treścią żądań zgłaszanych przez skarżącego w toku postępowania. Uczestnik M. C. od początku swojego udziału w sprawie w pierwszej instancji konsekwentnie wnosił o oddalenie wniosku M. sp. z o.o. o zniesienie współużytkowania wieczystego podnosząc, że jest wierzycielem uczestniczki, który uzyskał w innym postępowaniu zabezpieczenie w postaci objęcia uczestniczki niniejszego postępowania zakazem zbycia nieruchomości, której dotyczy postępowanie o zniesienie współużytkowania wieczystego (por. pismo pełnomocnika uczestnika - k. 196). W związku z tym należy uznać, że w świetle żądań i twierdzeń uczestnika M. C. postanowienie o

zniesieniu współużytkowania wieczystego jest dla niego krzywdzące co uprawnia go do zaskarżenia tego postanowienia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

jw